

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Enkarna Altzaga Iturriza

*Irun, Gipuzkoa
(1920)*

Aurkibidea

Biografia

Irungo Lapitze auzoko Alzubide baserrian jaioa. Ama bertakoa zuen, eta aita aldameneko baserri batekoa. Hiru senide ziren, baina amaren anaia (osaba) beraien adin beretsukoa zen. Baserritik bizi ziren: egurra saltzen zuten, esnea partitu, eta baserrian artzainak ere hartzen zituzten neguan. Mojetan ikasi zuen. Irunen garia erein zen azkenetako baserria izan zen Alzubide. Hondarribiko [Akilino Antzizarrekin](#) ezkondu zen, eta alaba bat izan zuten. Irunen bizi dira.

Zintak

IRN-002

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2010-06-09
- **Iraupena:** 100 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia

IRN-003

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2010-06-09
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Alzubide baserrian jaioa, Irunen

- **Erref:** IRN-002/002
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:00:31. **Bukatu:** 00:02:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Alzubide baserrian jaioa. Errota. Amaren aitona. Ama 19 urterekin ezkondu zen, etxera.

2. Lapitz auzoa nolakoa zen

- **Erref:** IRN-002/004
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:03:21. **Bukatu:** 00:05:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Lapitze auzoa nola aldatu den. Larrañaga medikuaren lurak ziren. Autopista. Desagertutako baserriak: Lizardi, Farolazar, Farolaberri...

3. Arropa garbitzen; kuela

- **Erref:** IRN-002/005
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:05:05. **Bukatu:** 00:08:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Ura bazuten etxeko lurretan, eta 14 urte zituenean jarri zuten etxeraino. Errekan arropa garbitzen. Errota amerikar batek erosi zuen, eta iturria egin zuen. Kuela. Osaba beraien adinekoa zen.

4. Artzainak etxean, neguan

- **Erref:** IRN-002/006
- **Iraupena:** 0:05:06. **Hasi:** 00:08:41. **Bukatu:** 00:13:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Artzainak joaten ziren neguan, eta lan asko izaten zuten. Idiazabalgo Elorza eta Olaztiko Felix Imaz. Arditegia. Izeba zen sukaldaria eta jostuna. Artzainek zer jaten zuten.

5. Mamia egin eta partitzen

- **Erref:** IRN-002/007
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:13:47. **Bukatu:** 00:17:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Mamia egiten zuten artzainek, eta beraiek inguruan ibiltzen ziren. Mamia

partitzen zuten. Egurrezko kaikuak. Mamia nola egiten zuten. Errekako harriek erre zaporea ematen diote. Gatzagi naturala, arkumearena.

6. Gazta egiten I

- **Erref:** IRN-002/008
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:17:07. **Bukatu:** 00:19:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Artzainek gazta egiten zuten artzainek. Izeba Maria laguntzen ibiltzen zen. Gorosti adarrarekin nahasten zuten esnea.

7. Arkumeen tripotxak

- **Erref:** IRN-002/009
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:19:16. **Bukatu:** 00:22:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Arkumeak hiltzen zituzten artzainek. Odolarekin tripotzak egiten zituzten, saltzeko. Iturrira joaten ziren hesteak garbitzera. Aingirak izaten ziren.

8. Gerra garaian, artzainek negozioa

- **Erref:** IRN-002/010
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:22:00. **Bukatu:** 00:23:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra denboran arkumeak eta tripotxak saltzeko nola ibiltzen ziren artzainak, ezkutuan. Plazan ere saltzen zituen. Esnea eta gazta.

9. Gazta egiten II

- **Erref:** IRN-002/011
- **Iraupena:** 0:03:01. **Hasi:** 00:23:04. **Bukatu:** 00:26:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

Gazta zumitzean sartzen zuten. Dena eskuz egiten zuten hasieran. Nola estutzen zuten. Moldea eta karga. Ganbaran jartzen zituzten lehortzen. San Josetan saltzen zituzten arkumeak.

10. Amonaren erditze txarrak

- **Erref:** IRN-002/013
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:26:28. **Bukatu:** 00:30:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amonak hamar haur izan zituen, eta hiru irten ziren bizirik; erditze txarrak izaten zituen. Kanpoko umeak hazten zituen. Karlitos izeneko umezurtzaren kontuak; erregeen tartekoa omen zen. Seme bat izan zuten gero, Inazio.

11. Eskola garaia; debaldeko ikastetxeak

- **Erref:** IRN-002/015
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:30:57. **Bukatu:** 00:34:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mutilak La Sallera joaten ziren, debalde. San Martzial eskola ordaindu egiten zen. Fraideak aitari esan ziona. Buenos Amigos ikastetxea. Pilar ikastetxean ibili zen bera, mojekin. Dotrina euskaraz ikasi zuen, gainerakoa erdaraz.

12. Ikastetxeko uniformeak eta kapa

- **Erref:** IRN-002/017
- **Iraupena:** 0:04:03. **Hasi:** 00:34:30. **Bukatu:** 00:38:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu

Laburpena:

El Pilar ikastetxera bazkariarekin joaten zen. Uniformea zuten, kaparekin. Galtzetak erori egiten zitzaizkion. Txarolezko zapatak, jaietarako. Izebak Hendaian erosten zituen kapak. Arropa ere berak josten zien.

13. Jale txarra, tifusa harrapatu zuen arte

- **Erref:** IRN-002/019
- **Iraupena:** 0:05:02. **Hasi:** 00:40:31. **Bukatu:** 00:45:33

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Oinez joaten zen eskolara. Hiru ordu laurdeneko bidea zegoen. Azkar joanda, ordu erdi. Bazkaria eramaten zuen. Jale txarra zen, eta argal zegoen. 13 urterekin tifusa harrapatu zuen, eta ondoren antsietatez hasi zen jaten, gehiegi. Medikua. Gerra etortzean argaldu zen.

14. Errepublikan, gurutzeak kendu zituzten

- **Erref:** IRN-002/021
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:45:43. **Bukatu:** 00:47:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Errepublika garaia. Gurutzeak kendu zituzten ikastetxetik. Orduan, mojek katea jarri zieten, gurutzearekin, lepotik zintzilik. Gizon batek ez zion horrekin zentro errepublikanora sartzen utzi nahi.</p>

15. Mojen zorroztasuna janzerarekin

- **Erref:** IRN-002/022
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:47:05. **Bukatu:** 00:49:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Mojak zorrotzak ziren janzerarekin. Gona motzegi zuela eta, barrena askatu zioten eta mezetatik bidali zuten. Amak esnea partitzen zuen kalean; gertatua jakitean pena handia hartu zuen, baita lotsatu ere. Garbitasunari ere garrantzia handia ematen zioten mojek.

16. Errepublikaren etorrera

- **Erref:** IRN-002/024
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:52:34. **Bukatu:** 00:53:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Errepublika. Bandera errepublikanoa jarri zuten Irungo udaletxean. Eskolara bidean, manifestazioa ikusi zuen.</p>

17. Gerra hasi zeneko kontuak

- **Erref:** IRN-002/028
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 01:03:02. **Bukatu:** 01:05:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gerra hasi zela jakin zutenean, hustu egin ziren Elitxuko feriako barrakak. Ama negarrez joan zen behin etxera, gerra hasi zela esanez. Kezkatuta zegoen, semeak eramango zituztelako. Inazio osaba eraman zuten, italiarrekin.

18. Leihoetan koltxoiak jarrita

- **Erref:** IRN-002/030
- **Iraupena:** 0:04:54. **Hasi:** 01:07:56. **Bukatu:** 01:12:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ez ziren baserritik joan, gerra hasi zenean. Umeak Frantziara bidaltzeko aholkatzen zioten amari, baina osaba kontra agertu zen. Bi suren tartean egon ziren. Koltxoiak jarri zituzten leihoetan, eta gurdiaren azpian sartzen ziren.

19. Pinu baten gainera igo zen mutila

- **Erref:** IRN-002/032
- **Iraupena:** 0:05:13. **Hasi:** 01:13:54. **Bukatu:** 01:19:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Zubeltzu hartu zutenekoa. Hildako dezente egon zen. Mutil bat pinu baten gainera igota egon zen hiru egunez, eta ilunabar batean etxera joan zitzaien. Iruñekoa zen.

20. Irun hartu zutenean, ikustera joan ziren

- **Erref:** IRN-002/033
- **Iraupena:** 0:04:58. **Hasi:** 01:19:07. **Bukatu:** 01:24:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ondasunen galera

Laburpena:

Erreketerik ez zuten izan baserrian. Ondoko etxean bai, militarrek. Baron de Oña Colon pasealekuan egon zen ezkutatuta. Nazionalak sartu zirenean, hura ateratzera joan ziren. Alai Txokora joan ziren Oñaren neskameak. Beorlegi koronela. Sakeoa.

21. Irun sutan eta militarrez betea

- **Erref:** IRN-002/035
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 01:24:30. **Bukatu:** 01:26:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Irun erre egin zuten, eta gero militarrez bete zen. Plaza berrian fruta postu asko zegoen, eta hura jendez bete zen. Baita udaletxea ere. Pozik zeuden beraiek, baina gerra ez zen bukatu. Inazio osaba eta Anjel anaia soldadu eraman zituzten.

22. Baserriko lanetan; ez zen asko irteten

- **Erref:** IRN-002/038
- **Iraupena:** 0:04:10. **Hasi:** 01:30:42. **Bukatu:** 01:34:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserriko lanetan ibili zen anaia gerran zegoen bitartean. Auzoko neskek laguntzen zioten. Ordurako nobioa ere bazuen. Bilerak. Ez zen asko irteten, bakarrik bueltatu behar zuelako.

23. Mezara, goizeko bostetan

- **Erref:** IRN-002/039
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 01:34:52. **Bukatu:** 01:36:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Mezetara Junkalera joaten ziren. Goizeko bostetako mezetara, ondoren esnea partitzeko. Behiak jezten ez zuen ikasi.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-26

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com